

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІТ-РИНКУ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

У статті обґрунтовано важливість сфери інформаційних технологій для економіки України в контексті світових інтеграційних процесів. Досліджено тенденції, які спостерігаються на ринку ІТ впродовж останніх років. Доведено стрімкий динамічний розвиток досліджуваної галузі, проаналізовано основні економічні показники.

Ключові слова:

ринку інформаційних технологій, ІТ- сектор, аутсорсинг, аутстафінг, ІТ-компанії, інновації.

Abstract:

The article substantiates the importance of the sphere of information technologies for the Ukrainian economy in the context of world integration processes. The tendencies observed in the IT market in recent years have been investigated. The rapid dynamic development of the investigated branch is proved, the main economic indicators are analyzed.

Keywords:

information technology market, IT sector, outsourcing, outstaffing, IT companies, innovations.

Вступ

Актуальність теми: в результаті розгортання процесів глобалізації та поширення інформатизації суспільства виникають нові інформаційні технології. Відповідно, це створює нові можливості для розвитку вітчизняного ІТ ринку та використання інформаційних технологій та ІТ продуктів українськими підприємствами в контексті інтеграції в глобальне інформаційне суспільство, що визначає необхідність аналізу потенціалу ІТ ринку України.

Сьогодні, без перебільшення, можна стверджувати, що сфера інформаційних технологій (ІТ) зі звичайної, подекуди другорядної галузі, перетворилась на один з основних рушіїв економіки нашої країни, посідаючи третю сходинку за обсягом експортних надходжень і поступаючись за цим показником лише таким «класичним» галузям, як агро та металургія.

Наразі Україна є одним із найбільш перспективних ринків високих технологій та інновацій в Центральній і Східній Європі, перебуваючи у постійному процесі інтеграції вітчизняних ринків з ринками країн ЄС. Більше того, наша держава отримує потужний стимул для активного комплексного розвитку власного ІТ-сектора, який виступає як найбільш розвинутий та найбільший за обсягом сегмент інноваційної економіки в Україні.

Для забезпечення можливості стати повноцінним гравцем на світовому ринку інформаційних послуг та співпраці з іншими державами на взаємовигідних умовах, країнам, що розвиваються, у своїй зовнішньоекономічній діяльності необхідно брати курс на аутсорсинг інформаційних технологій. На жаль, в Україні потенціал аутсорсингу інформаційних послуг не реалізовано в повній мірі. Значна частина питань можливих перспектив розвитку українських ІТ-компаній залишається актуальною і потребує подальших досліджень у зв'язку з швидкою зміною структури ІТ-сектора та появою нових лідерів на ринку.

За різними експертними оцінками внутрішній ринок інформаційних технологій України складає близько 3,5 млрд. дол. США, однак цей показник є незначним, оскільки в перерахунку на одного українця його величина складає 78 дол. Варто зазначити, найбільша складова цього показника (85%) – апаратне забезпечення, близько 10% – послуги, а решту 5 % займає програмне забезпечення, в основному зарубіжного походження. Причиною стрімкого зростання аутсорсингового бізнесу стали неконтрольоване піратство і низький платоспроможний попит на послуги з розробки ПЗ на внутрішньому ринку. Ці фактори змусили зорієнтуватися вітчизняні ІТ-компанії на зовнішній ринок.

Основна частина

Термін «аутсорсинг» має англійське походження і утворюється від злиття двох слів: out «зовнішній» і source «джерело». Таким чином, аутсорсинг – це процес передачі компанією частини виробничих або бізнес-процесів іншій компанії, яка є експертом в певній галузі. Делегуючи процеси, що не відносяться до основного виробництва, але є стратегічно важливими для аутсорсера (компанії, що бере «чужі» функції на себе), компанія здійснює взаємовигідний обмін.

Виділимо наступні варіанти ведення подібного бізнесу, які використовуються в Україні:

– «класичний» аутсорсинг – являє собою незалежну компанію, яка виконує частину функцій замовника;

– аутстафінг – надання в «оренду» окремих співробітників, такий варіант ведення бізнесу притаманний звичайним аутсорсинговим компаніям. Компанії, котрі займаються виключно аутстафінгом, в Україні практично відсутні;

– створення відділів зарубіжних компаній усередині України, що виконують певні завдання, наприклад, розробку продуктів або технічну підтримку.

Крім «традиційного комп'ютерного» ІТ-аутсорсингу, активно розвиваються й інші види аутсорсингового бізнесу, так наприклад, контакт-центри, які пропонують клієнтам широкий спектр послуг. Їх річний оборот складає понад 100 млн. дол. на рік.

За підсумками 2017 року сектор інформаційних технологій України мав більш високі темпи росту, ніж економіка країни в цілому. Експерти Європейської Бізнес Асоціації підрахували, що ринок ІТ зріс на 20%, а експорт ІТ-послуг склав 3,6 млрд доларів. Надходження в державний бюджет податків від діяльності ІТ-компаній збільшились на 38% і склали 7,8 млрд грн.

За умови збереження існуючих темпів зростання через 5 років ІТ галузь може зайняти друге місце в структурі вітчизняного експорту.

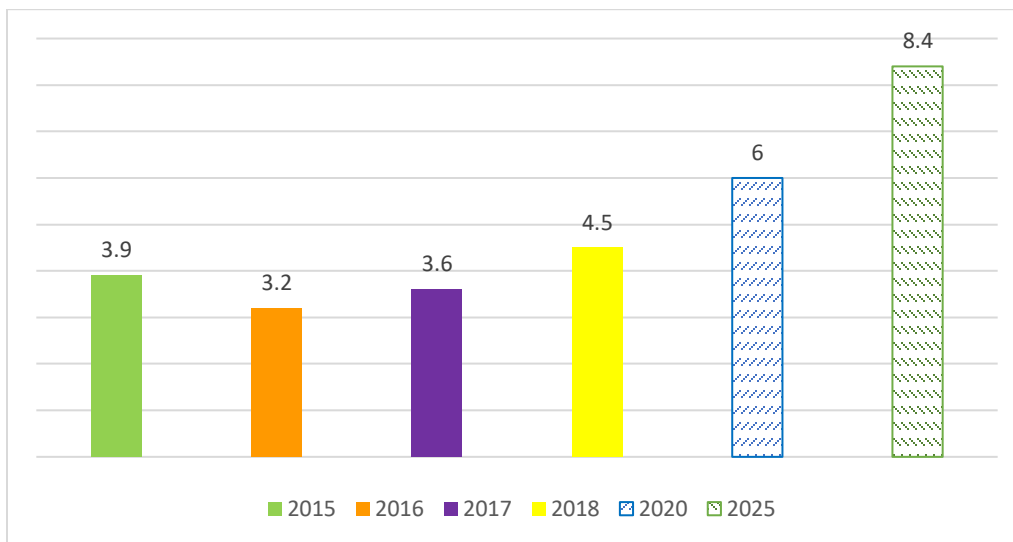

Рис. 1. – Експорт ІТ-індустрії України в 2015-2025 рр. (млн. дол.)

Провівши ряд досліджень, компанія GlobalLogic Україна переконана, що до 2025 року сектор ІТ невпинно набиратиме обертів і зросте до 8,4 млрд дол., або в 2,3 рази, а кількість робочих місць перетне позначку у 240 тис. осіб.

Сектор інформаційних технологій має значний вплив і на внутрішню економіку України. Окрім того, що галузь є надійним джерелом валютних надходжень, вона забезпечує все більшу кількість робочих місць з високим рівнем доходу. У такий спосіб формується середній клас, котрий є основою стабільного розвитку суспільства.

На жаль, існує ряд об'єктивних причин, які значно гальмують розвиток ІТ-галузі в Україні: низький рівень життя, політична нестабільність і правова незахищеність бізнесу від тиску з боку державних органів і силових структур, що в кінцевому рахунку призводить до високої плинності трудових ресурсів. За останні кілька років з України виїхало працювати за кордон більше 10 тис. ІТ-фахівців, або десята частина від загальної їх кількості.

Незважаючи на високі показники росту українського ринку інформаційних технологій, його частка у структурі світового ринку незначна - близько 1% від загальносвітового показника. Лідируючі позиції у світовій ІТ-галузі займає США (із 3,5 трлн доларів наданих послуг 40% припадають на американські ІТ-компанії).

Зважаючи на особливості ведення аутсорсингового бізнесу, досить важко точно визначити кількість українських ІТ-компаній та чисельність працівників цієї галузі. Насамперед, це пов'язано з можливістю надання ІТ-послуг підпільно: компанія створює веб-сайт та активно співпрацює з замовниками. При цьому її офіційним місцем дислокації може бути будь-яка країна, а фактично компанія знаходиться в орендованій квартирі в Україні.

Таким чином, зафіксувати реальну кількість аутсорсингових компаній та ІТ-спеціалістів в Україні можна лише за рахунок великих публічних компаній. За даними співтовариства програмістів в нашій країні на кінець 2018 року нараховувалось 25 найбільших аутсорсингових компаній, чисельність співробітників в яких складала 21 тис. осіб. В п'ятірку лідерів цієї галузі входять: EPAM Systems, Luxoft, SoftServe, GlobalLogic і Ciklum.

Таблиця 1 - П'ять найбільших ІТ-аутсорсингових компаній України станом на кінець січня 2017

Компанія	Офіси, в яких ведеться розробка	Співробітники в Україні
EPAM Systems	Вінниця, Дніпро, Київ, Львів, Харків	2850
Luxoft	Дніпро, Івано-Франківськ, Львів, Рівне, Севастополь, Чернівці, Київ	2612
SoftServe	Дніпро, Івано-Франківськ, Львів, Рівне, Севастополь, Чернівці	2400
GlobalLogic	Київ, Львів, Миколаїв, Харків	2278
Ciklum	Вінниця, Дніпро, Донецьк, Київ, Одеса, Харків	1924

Кадри – одна з головних складових успішної діяльності ІТ-компанії. Протягом останніх років спостерігається невпинне зростання кількості ІТ-спеціалістів в Україні, що підтверджується як даними офіційної статистики, так і експертними оцінками. За даними експертів кількість працівників інформаційного сектору в 2018 році складала 127 тис. осіб, в той час як офіційний показник налічує лише 46 тис. осіб. Як зазначалось вище, ця невідповідність зумовлена великою кількістю тіньових компаній та існуванням ІТ-спеціалістів, котрі працюють на умовах ФОП.

Значний попит на фахівців ІТ-галузі став об'єктивною причиною росту заробітної плати працівників, яка істотно перевищує середньоукраїнські показники по багатьом іншим галузям. В той час як середня зарплата по країні в грудні 2018 року, за даними Укрстату, становила 10 573 грн, середня зарплата айтішника, за неофіційними даними, складала близько 2000 доларів, або 50 тис. грн.

Хоча заробітна плата ІТ-спеціалістів досить висока, однак існує чимала кількість вільних вакансій, незаповнених протягом тривалого часу. Насамперед, це пов'язано з неспроможністю ВНЗ задовільнити попит ІТ-галузі працівниками з необхідним рівнем кваліфікації.

Більшість молодих спеціалістів не має практичних навиків, яких вимагає посада програміста, тестувальника чи WEB-розробника. Більше того, кмітливі випускники – це, зазвичай, не ті, хто успішно опанував навчальну програму, а ті хто докладаючи зусиль, самостійно пізнавали комп'ютерний всесвіт.

Для вирішення кадрової проблеми ІТ-компанії змушені шукати нові способи залучення працівників. Окрім збільшення заробітної плати та забезпечення достойних умов праці, деякі з них, наприклад EPAM Systems і SoftServe, пропонують безкоштовну підготовку на базі власних підрозділів, після чого найбільш здібні випускники маю можливість працевлаштуватись. Однак така ініціатива не вирішує проблему в цілому, оскільки, таке навчання передбачає наявність ґрунтовних знань комп'ютерних дисциплін, які можливо отримати лише у ВНЗ.

Висновок

Розвиток галузі інформаційних технологій в Україні, яка в своїй більшості представлена аутсорсинговими ІТ-компаніями, значно випереджає середні темпи розвитку сегменту у світі, однак займає досить незначну частку у структурі світового ринку.

Відносно молода для нашої держави галузь (початок розвитку співпадає з початком становлення незалежної України), орім безпосереднього економічного ефекту, нині стала вагомою складовою у створенні сучасного іміджу країни: чимала кількість зарубіжних компаній є постійними користувачами послугами вітчизняного ІТ-бізнесу.

Незважаючи на всі переваги, існує низка проблем пов'язаних з недостатньою кількістю висококваліфікованих працівників, відсутністю ефективної системи освіти, недосконалістю законодавства, низьким попит на ІТ- послуги на внутрішньому ринку.

З метою подолання цих недоліків та ефективного зростання економічних показників ІТ-сектору державі необхідно прийняти ряд законодавчих актів, які б забезпечили ефективну систему податкових стимулів, реформувати систему освіти відповідно до вимог сучасного ринку, посилити інформування потенційних інвесторів та створити сприятливі умови для залучення іноземного капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кондіус І. С. Тенденції розвитку ІТ-ринку в Україні / І. С. Кондіус. Економічний форум. – 2019. – №1. – С. 91–99.
2. Пиріг С. О. Інформаційні технології та їх використання на підприємствах України / С. О. Пиріг, О. А. Нужна // Економічний форум. – 2014. – № 3. – С. 190–195.
3. Винничук Р. О. Особливості розвитку ІТ-ринку в Україні: стан та тенденції / Р. О. Винничук, Т. В. Склярчук. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – №35.
4. Український ІТ-ринок: підсумки 2017 та перспективи 2018 [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://dou.ua/lenta/articles/2017-summary/>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Благодир Лілія Миколаївна - доцент кафедри менеджменту і моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: blagodyr_lilija@ukr.net або <http://blagodyr.vk.vntu.edu.ua/>

Франчук Катерина Ігорівна – студентка групи Ек-17б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: katyafranchuk540@gmail.com

Blagodir Liliya Mykolayivna - Associate Professor of the Department of Management and Modeling in Economics, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: blagodyr_lilija@ukr.net або <http://blagodyr.vk.vntu.edu.ua/>

Franchuk Kateryna Igorivna - student of EK-17b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: katyafranchuk540@gmail.com